

Jaarverslag 2022

Op naar de bibliotheek van de toekomst

Begin 2022 hebben we een nieuw ambitieus driejarenplan opgesteld voor KBR. Met 21 projecten, bovenop de dagelijkse werking, bouwen we de komende drie jaren voort aan de bibliotheek van de toekomst. We moderniseren de organisatie en geven een eigentijdse invulling aan onze historische opdrachten.

Een verbindende rol, een positieve uitstraling en een constructieve samenwerking vormen de hoekstenen van onze visie. We zetten zoveel mogelijk informatie online en voorzien in performante tools die de gebruikers toelaten om met onze collecties aan de slag te gaan.

Tegelijk laten we het erfgoed dat we bewaren ook in ons gebouw in hartje Brussel schitteren en verwelkomen we eenieder die het wil raadplegen, bestuderen of zich erdoor wil laten inspireren.

In dit jaarverslag leest u welke resultaten we dankzij het harde werk van het voltallige personeel van KBR en de steun en hulp van heel wat partners boekten in 2022.

Veel leesplezier!

Sara Lammens
Algemeen directeur

1. Toegang tot de collecties

We zetten steeds meer gegevens en collectiestukken online om de toegankelijkheid van de collecties van KBR te verbeteren. In 2022 voerden onze medewerkers 114.288 nieuwe beschrijvingen toe aan de online catalogus. Ook het aantal online doorzoekbare pagina's blijft stijgen. [BelgicaPeriodicals](#), het platform voor gedigitaliseerde tijdschriften, rondde in oktober 2022 een symbolische kaap: meer dan 1 miljoen pagina's zijn nu online doorzoekbaar. We verrijkten de gespecialiseerde website Cartesius met meer dan 1.000 cartografische documenten. Ook werd de volledige collectie Japanse ukiyo-e prenten online gezet, net als 3.893 drukvormen van de Chalcografie.

KBR valoriseert niet langer enkel het nationale patri-monium, maar ook de makers ervan. Eind 2022 bevat de catalogus immers ook 908.060 auteursbeschrijvingen, met een link naar hun werken. Auteurs krijgen consequent een ISNI-nummer toegewezen. Dat maakt eenduidige identificatie mogelijk en vergemakkelijkt het delen van deze gegevens. In 2022 kregen 474.667 auteurs zo'n identificatienummer.

Retrocatalografie met artificiële intelligentie

Om de historische lacunes in de online catalogus sneller te dichten, werkten we een applicatie uit die met behulp van artificiële intelligentie catalogusbeschrijvingen aanmaakt. We scannen enkele pagina's, waaronder de titelpagina, van een boek en laten dan de technologie haar werk doen.

Historische overeenkomst met Google

KBR en KU Leuven bundelen in 2022 de krachten met Google om hun erfgoed nog sneller voor iedereen online toegankelijk te kunnen maken. Via Google Books zullen we in totaal meer dan 80.000 gedigitaliseerde werken ter beschikking stellen.

Reis rond de wereld

KBR gaf het voorbije jaar 170 collectiestukken in bruikleen aan 35 kleine en grote tentoonstellingen in binnen- en buitenland. Zo werden alle Ensortekeningen uit de verzameling van KBR in Oostende voor de eerste keer in hun totaliteit tentoongesteld. Dat gebeurde tijdens de zomere expo 'Ensor in de verzameling van het Prentenkabinet'.

Enkele munten reisden naar Trignes en wie verdere oorden opzocht, kon handschriften bewonderen in de expo 'Barbarossa' in het LWL-Museum für Kunst und Kultur in Münster, of prenten in de prestigieuze tentoonstelling 'Bosch e un altro Rinascimento' in het Palazzo Reale in Milaan.

Restauratie en conservatie

In 2022 werden 616 collectiestukken gerestaureerd. 80 Bruegelprenten werden onder handen genomen, wat maakt dat de volledige verzameling nu opnieuw in topconditie is. Onze restauratie-experts conserveerden 2.640 prenten, met de steun van het Fonds Baillet Latour, in het kader van het project 'Van Gossaert tot Rubens'. Ze lijkten 287 collectiestukken in voor tentoonstellingen. Voor 268 banden uit de periode 1541-1600 werd een conditieverslag opgemaakt voor het project 'Belgica Typographica'.

Culturele beleving

In 2022 bood KBR opnieuw een divers cultureel programma aan. Een greep uit het aanbod: tijdens een nieuw concertseizoen brachten getalenteerde muzikanten partituren uit de collectie tot leven, verschillende thema's uit het KBR museum werden verder uitgediept tijdens interactieve workshops en bij de expo over jazzlegende Toots Thielemans organiseerden we een lezingenreeks.

Publiekstrekkers in KBR

Op 29 april 2022 zou jazzlegende Toots Thielemans 100 jaar zijn geworden. KBR en de KMKG en meer bepaald het Muziek-instrumentenmuseum sloegen de handen in elkaar voor 'Toots 100. The Sound of a Belgian Legend'. De indrukwekkende verzameling muziekinstrumenten, persoonlijke briefwisseling en nooit eerder gepubliceerd muziek- en beeldmateriaal zorgde voor lovende persartikels. De expo klokte af op net geen 8.000 bezoekers, die ons maar liefst 8,9/10 gaven voor deze beleving.

“Zo val je in Toots 100 van de ene verbazing in de andere. [...] Als je alle geluidsfragmenten wil meepikken ben je al snel een paar uurtjes kwijt. Maar voor wie ook maar een beetje geïnteresseerd is in Toots en/of jazz is dat meer dan de moeite waard.”

**** De Standaard

December: Handschrift 'Basses dances' brengt mensenmassa op de been

Er zijn er wereldwijd amper 7 bekend: handschriften op zwart perkament. En met hun 25 zwarte folio's zijn de Basses Danses ongezien luxueus. Op 3 en 4 december werd het boek voor het eerst in 30 jaar getoond aan het publiek in het KBR museum, één weekend lang. Het wordt een ware overrompeling, bijna 1.100 mensen willen een glimp van het kleine handschrift opvangen. Sommigen staan daarvoor uren in de rij.

Concept voor de leeszaal van de toekomst

In 2019 - 2021 vernieuwden we het aanbod voor cultuurliefhebbers grondig. We richtten de exporuimten opnieuw in en openden een gloednieuw museum. De komende jaren willen we ook het aanbod voor studenten en onderzoekers een make-over geven. In 2022 werkten we samen met studie- en architectenbureau JCAU aan een concept voor de 'leeszaal van de toekomst'. In de nieuwe leeszaal willen we de KBR-collecties in de best mogelijke omstandigheden ter beschikking stellen, maar willen we ook ruimte creëren voor eenieder die in het midden van de bruisende hoofdstad op zoek is naar een aangename plek om te lezen, te studeren of (samen) te werken. KBR moet ook een plek zijn waar mensen elkaar kunnen ontmoeten en met elkaar in dialoog kunnen gaan. Eind 2022 startten we de zoektocht naar extra financiële middelen om de nieuwe leeszaal te realiseren.

Oude boeken, nieuwe invalshoeken

In 2022 experimenteerden we met nieuwe invalshoeken om de verhalen achter onze erfgoedstukken te vertellen. Zo kwam de expeditie van het beroemde onderzoeksschip Belgica tot leven met een story map. We verwelkomden ook onze eerste 'scientist in residence'. Fysicus Arno Keppens (Koninklijk Belgisch Instituut voor Ruimte-Aeronomie) kreeg de kans om door een selectie oude en zeldzame drukken uit zijn vakgebied te bladeren.

2. Ontwikkeling van de collecties

Het voorbije jaar werd de collectie van KBR opnieuw stevig uitgebreid via het wettelijk depot. U vindt de gedetailleerde cijfers achterin dit verslag. Ook de erfgoedcollecties werden aangevuld met zorgvuldig geselecteerde aankopen en interessante schenkingen. Een paar uitschieters:

- De Nationale Loterij vertrouwde een belangrijk deel van haar historische collectie aan KBR toe. Het gaat om ruim 1.000 prenten en affiches, 200 oude drukken en 10.500 oude loterijbiljetten.
- De collectie tekeningen werd uitgebreid met meestertekeningen van drie kunstenaars uit de Lage Landen: Abraham van Diepenbeeck, Gillis Neyts en Richard van Orley.
- KBR verwierf het slagmateriaal van graveur Laurent Hart: honderden matrijzen, proefslagen, modellen in gips en nog veel meer. Hart is een van de belangrijkste Belgische graveurs van de 19de eeuw.
- De Koning Boudewijnstichting vertrouwde KBR het archieffonds van componist Albert Dupuis toe en ook de Stad Verviers gaf heel wat kostbare muziekdocumenten in depot.

Stagiaire ontdekt 'nieuwe' Bruegelprint

Tijdens de restauratie van 'De Keisnijding' deed restauratrice Margaux Nogues in augustus 2022 een bijzondere ontdekking: op de achterzijde van de prent bevond zich een tweede prent van Bruegel. Recto-verso drukken was niet gebruikelijk in de 16de eeuw. Een uitzonderlijke vondst, dus!

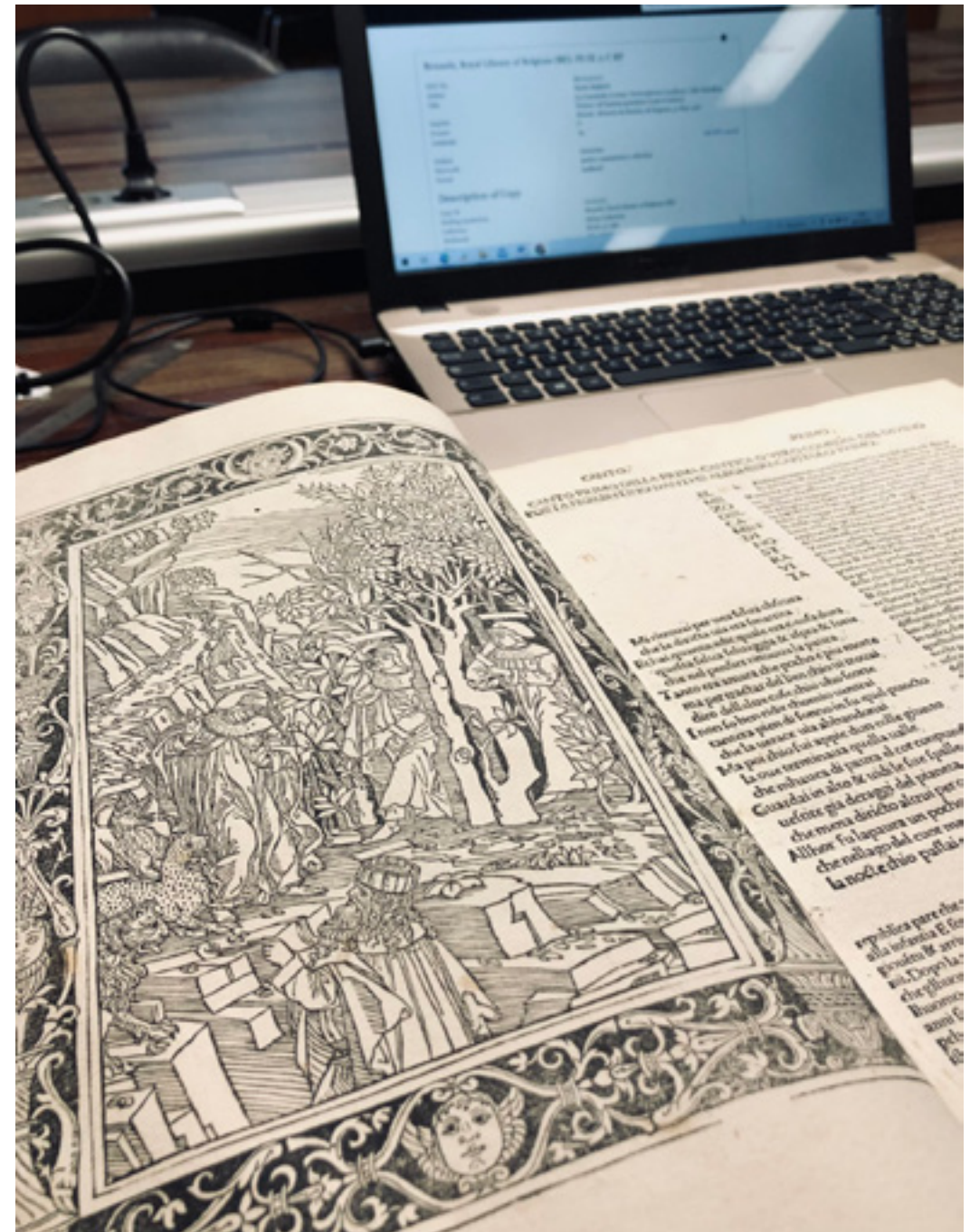
3. Onderzoek

Open Science en Open Data

KBR bewaart een rijk aan erfgoedschatten, maar ook een schat aan gegevens over die collecties. We willen daarom inzetten op het delen van onze data en ons onderzoek. Met een project rond [Linked Open Data](#) bouwden we expertise op in dit domein en deelden we die met anderen. Ook onderzoeksresultaten en softwarecode willen we zoveel mogelijk vrij beschikbaar stellen, bijvoorbeeld via Github.

Van musicologisch onderzoek over herkomstonderzoek tot Digital Humanities: KBR is actief binnen heel wat onderzoeksdomeinen in de menswetenschappen. Ook op het vlak van digitalisering en data-toegang tot onze gedigitaliseerde collecties blijven we de processen optimaliseren dankzij het onderzoek in onze library labs.

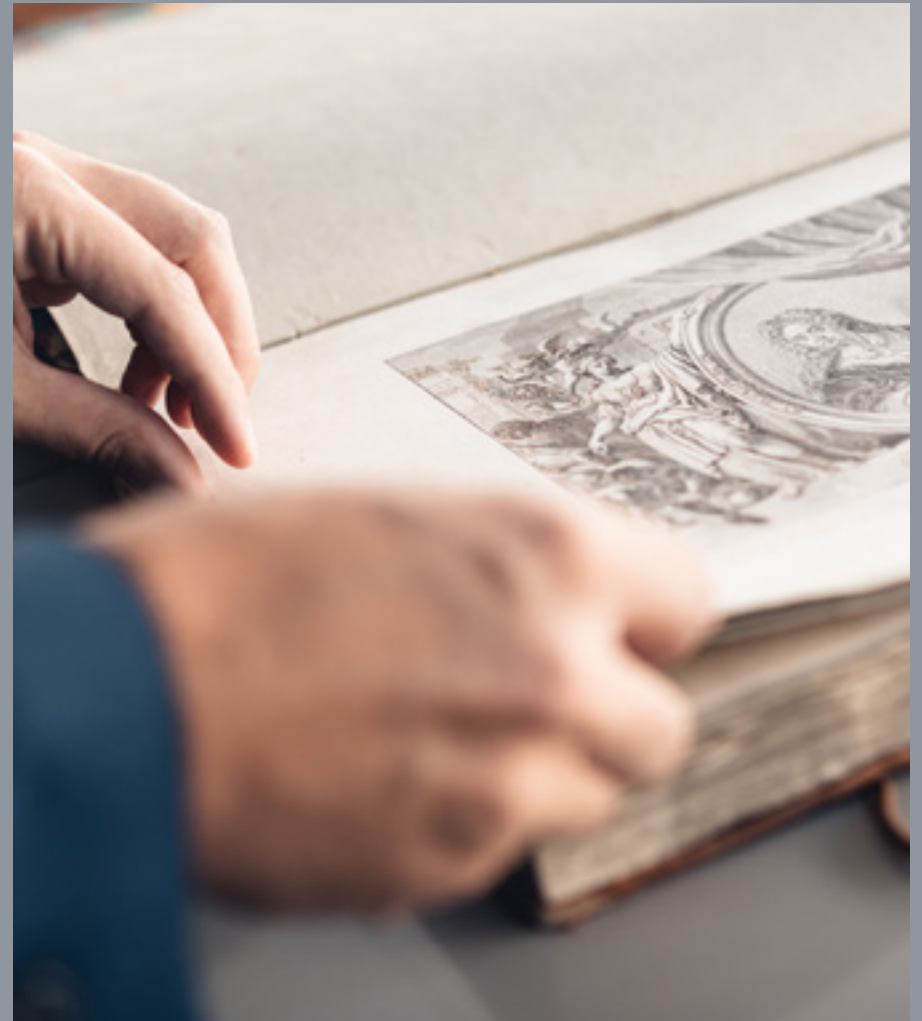
In Monte Artium, het wetenschappelijk tijdschrift van KBR, verscheen in 2022 voor de vijftiende keer. De onderzoekers van KBR treden ook op als peer reviewer bij internationale wetenschappelijke tijdschriften.

Bekroning van 10 jaar onderzoek

In juni 2022 werd *Bruegel and Beyond – Netherlandish Drawings in the Royal Library of Belgium, 1500-1800* gepubliceerd. Het boek is het resultaat van ruim tien jaar wetenschappelijk onderzoek naar de tekeningen van oude meesters in het bezit van KBR. In samenwerking met specialisten uit binnen- en buitenland onthullen de experts van KBR deze verborgen verzameling tekeningen en de verhalen die erachter schuilen. Duizenden prenten werden ook wetenschappelijk beschreven en digitaal toegankelijk gemaakt via de catalogus van KBR.

Recensie van OKV: “Een ongekende weelde om met mondjesmaat van te genieten.”

Kennis delen

Onze onderzoekers tekenden ook in 2022 present op talloze studiedagen en colloquia. Ze onderhouden ook contacten met externe onderzoekers en onderzoeksinstellingen. Sommigen zijn verbonden aan een universiteit, anderen spelen een actieve rol in een of meerdere onderzoeksprojecten. Heel wat collega's geven gastcolleges of lezingen over hun vakgebied of onderzoek en zeer regelmatig ontvangen ze studenten of groepen in KBR. Studenten in de vrije kunsten bezochten het atelier van de Chalcografie, musicologen in spe ontdekten onze muziekcollecties en studenten archeologie namen de muntenverzameling onder de loep.

De onderzoeksthema's zijn zeer uiteenlopend, maar telkens staan de collecties centraal. In 2022 werd gestart met het opmaken van een onderzoeksstrategie die de onderzoeksdomeinen en -prioriteiten duidelijk moet stellen en die een uitnodiging moet vormen voor partners om met KBR samen te werken.

In KBR werden ook heel wat studiedagen georganiseerd over uiteenlopende onderwerpen gaande van Toots Thielemans over Linked Open Data tot de archivering van sociale media.

Dit jaar kwamen opnieuw honderden studenten in KBR les volgen, scripties maken of stages uitvoeren in het kader van de samenwerking met het weKONEKT-netwerk van VUB en ULB. Honderden studenten gingen in 2022 aan de slag met de KBR-collecties via stages, scripties en lessen ter plaatse.

Als netwerkorganisatie willen we onze kennis delen met de wereld.

KBR, bron van betrouwbare kennis

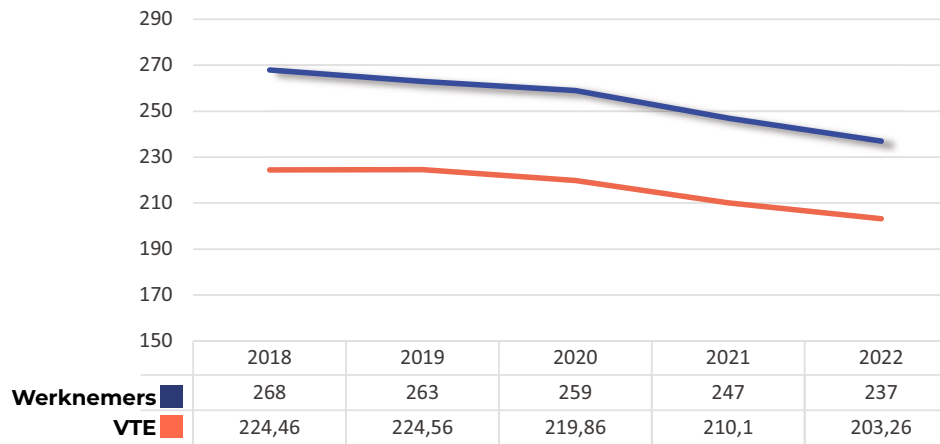
Om de actualiteit beter te begrijpen, is het vaak nuttig om een blik te werpen op het verleden. Vanaf de maand maart deelden we 10 weken lang telkens een historische kaart van Oekraïne uit onze collectie op onze website en sociale media. Elke kaart belicht een aspect van de geschiedenis van dit 'borderland'.

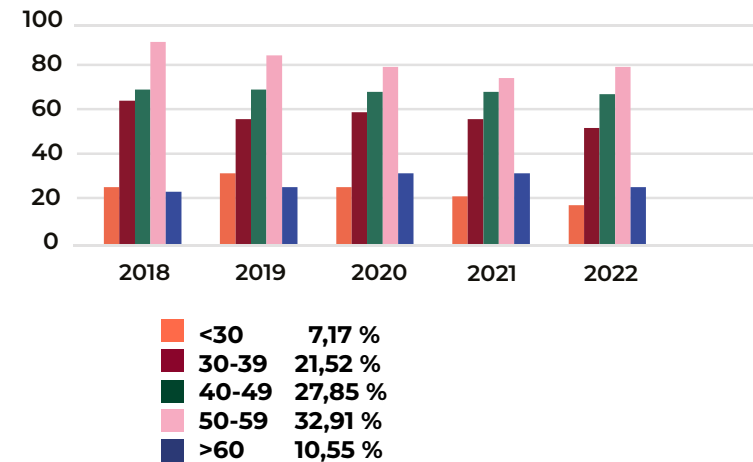
2022 in cijfers

Het personeel van KBR

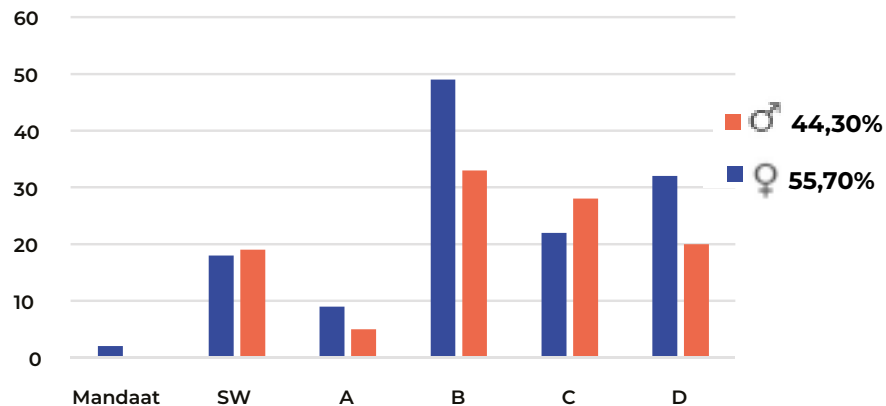
Aantal personeelsleden

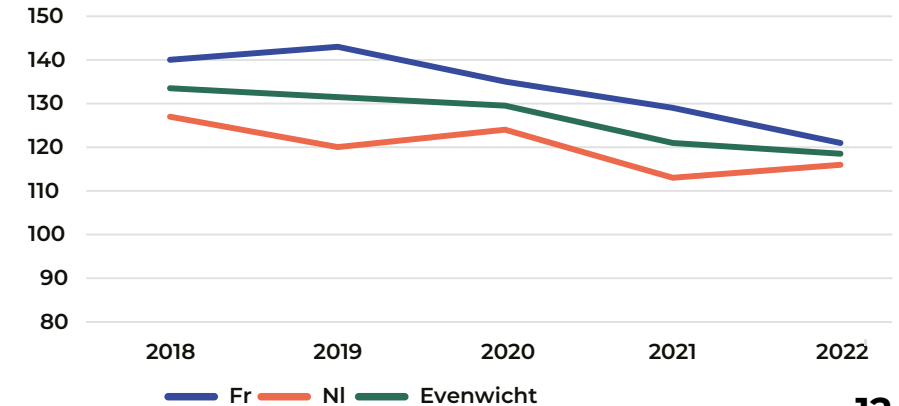
Verdeling van het personeel volgens leeftijdsgroep

Verdeling van het personeel volgens geslacht en niveau

Verdeling van het personeel volgens taalrol

De collecties

Développement des collections

	Jaarlijkse groei					
	2020	Waarvan wettelijk depot	2021	Waarvan wettelijk depot	2022	Waarvan wettelijk depot
Drukwerk						
Boeken (nieuwe titels)	13.792	13.221	24.670	21.472	20.348	16.014
Tijdschriften (bulletinieren)	24.282	21.652	24.830	22.200	23.977	21.458

Verrijking van de online catalogus

	2020	2021	2022
Totaal aantal beschrijvingen	4.354.790	4.485.712	4.600.000

Online geplaatste documenten

Soort document	Nieuwe documenten online			Totaal online
	2020	2021	2022	
Numismatische voorwerpen	1.068	1.819	1.450	41.390
Iconografische documenten	5.070	7.446	5.656	33.890
Cartografische documenten	965	542	1.190	10.645
Oude en kostbare drukwerken	30	812	3.127	5.169
Handgeschreven en gedrukte muziek	307	1.224	1.091	4.202
Handschriften	477	262	1.732	2.925
Briefwisseling	146	1.239	197	2.197
Boeken	n.v.t.	n.v.t.	1.011	7.280
Kranten				
Titels	12	0	15	132
Pagina's	131.054	84.107	114.192	3.819.333
Tijdschriften				
Titels	1	0	147	211
Pagina's	1.350	281.358	371.639	1.148.215

Raadpleging van de collecties

	Aantal raadplegingen		
	2020	2021	2022
Catalogus	689.061	650.891	549.408
BelgicaPress	118.936	152.863	140.268
BelgicaPeriodicals	15.021	18.218	18.837
Databanken	59.909	52.648	80.549
E-books	2.035	5.631	18.294
E-periodicals	27.391	23.716	58.961

Gegevens over het publiek

Aantal fysieke bezoekers

Locatie	2020	2021	2022
Leeszalen	12.145	8.677	22.857
KBR museum	7.660	16.481	12.398
Tijdelijke tentoonstelling	11.773	0	7.866
Evenementen	6.029	6.348	31.216
Totaal	37.607	31.506	74.337

Aantal volgers/abonnees

Medium	2020	2021	2022
Facebook	7.000	10.217	11.214
Instagram	1.680	2.508	3.189
LinkedIn	ND	1.317	2.319
Twitter	ND	1.758	2.018
YouTube	ND	332	380
Nieuwsbrief	11.186	16.585	14.624
Totaal	8.680	15.800	18.740

Website

Website	2020	2021	2022
Paginaweergaves	854.176	836.037	816.107

Wetenschappelijke publicaties

	2020	2021	2022
Wetenschappelijke publicaties	40	63	81

